

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMA PAYDAŞLARI AÇISINDAN ETİK

Doç. Dr. Hacı Mehmet YILDIRIM

Doç. Dr. Oğuz DİKER

GİRİŞ

Bilimsel süreçlerin etik olgusu üzerindeki etkisi kadar bilimsel süreçleri gerçekleştiren ya da bilimsel süreçlerde rol alan bütün paydaşların da bilim etiği üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bilimsel süreçler çok paydaşlı yapılara sahiptir. Bu çok paydaşlı yapının eşgüdümlemesi uzun zamanlar gerektiren durumlarda gerçekleşebilir. Etik olgusu bu noktada iki ilişki boyutu ile karşımıza çıkmaktadır.

Bunlardan ilki araştırma paydaşlarının eşgüdümlemesi ile faaliyetlerin gerçekleştirmesinde etik olgusunun düzenleyici etkisi ile oluşan ilişkidir. İkincisi ise araştırma paydaşlarının faaliyetlerinin bilim etiğine katkıları ile oluşan ilişkidir. Bu nedenle araştırma paydaşları açısından bilimsel etik, üzerinde durulması gereken bir konudur. Araştırma paydaşları açısından etik kavramı bu bölümde bilim toplulukları aktiviteleri, araştırmacı ve katılımcılar, araştırma rehberleri, araştırma grupları ve değerlendirme yapan hakemler açısından ele alınmaktadır.

4.1. Bilim Topluluklarının Aktiviteleri

Bilim toplulukları, bilgi toplumlarının aksine doğrudan bilgiye değil bilginin açığa çıkarılması sürecine ve bilimsel sonuçlara odaklanarak, yaşamlarını bilime ve bilimsel sonuçlara göre yönlendiren topluluklardır. Bilim toplulukları, içinde bilginin açığa çıkarılması adına araştırmalar yapan sistematik bilimsel yapılar bulundurulur. Bu bilimsel yapılar, *araştırma rehberleri* ve *araştırma*

tutarlı bir şekilde değerlendirme gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Sonuç olarak; çok paydaşlı araştırma sürecinin her aşamasında yer alan kişilerin etik davranmaları nesnel, evrensel ve bilimsel normlara uygun bilime ve insanlığa yararı olan eserlerin literatüre kazandırılmasını sağlayarak doğru ve güvenilir kaynakların oluşmasında katkıları olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Anadolu Üniversitesi (2018). *Anadolu Üniversitesi Bilim Etiği Kılavuzu*, Anadolu Üniversitesi Yayınevi, Eskişehir.
- Boydak, Melih (2011). *Araştırma ve Yayın Etiği*, Ed. Atasoy, Nurhan; Boydak, Melih; Çırpan, A. Hakan; Kendigelen, Abuzer; Meriç, E. İbrahim, Bilim Etiği içinde, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Giddens, Anthony (2008). *Sosyoloji*, çev. Güzel, Cemal, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Hennemann, Stefan; Rybski, Diego; Liefner, Ingo (2012). The Myth of Global Science Collaboration Collaboration Patterns in Epistemic Communities, *Journal of Informetrics*, 6(2), 217-225.
- İrzik, Gürol; Erzan, Ayşe (2008). *Araştırmada Kusurlu Davranışlar*, Ed. Erzan, Ayşe; İrzik, Gürol; Kansu, Emin; Ruacan, Şevket; Tekcan, Ali; Tolun, Aslı; Yılmaz, Yücel, Bilim Etiği Elkitabı içinde, TÜBA, Ankara.
- İnci, Osman (2009). Bilimsel Yayın Etiği İlkeleri, Yanıtlar Yanıtlmaları Önlemeye Yönelik Öneriler. *Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, s. 69-89.
- Kansu, Emin (2009). *Bilimsel Araştırmalarda Etik İlkeler*, Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Sempozyumu, 14-15 Aralık, Ankara, 163-170.
- Kuhn S. T. (2006). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*, çev. Kuyaş, Nilüfer, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Mukhametzhanova, V. S. (2018). Ethics of Science and Responsibility of Scientist. *RUDN Journal of Philosophy*, 22(3), 301-309.
- Resnik, B. David (2004). *Bilim Etiği*, Çev. Mutlu, Vicdan, Ayrıntı Yayınevi, İstanbul.
- <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/science> adresinden 20.11.2018 tarihinde erişilmiştir.